

УДК 347.77

Е.В. Кужель

Директор Волинського державного науково-інформаційного центру, патентний повірений України, м. Луцьк

ПАТЕНТНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ

Висвітлено сутність патентно-правового забезпечення інноваційної діяльності в регіоні. Визначено та класифіковано проблеми, що виникають у сфері охорони інтелектуальної власності учасників інноваційних процесів при комерційній реалізації розробок.

Ключові слова: інтелектуальна власність, інновації, охорона інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної власності

Розмірковувати про інновації у промовах, статтях чи під час заходів (конференцій, симпозіумів) з питань розвитку економіки на мікро- та макрорівнях — це данина сучасній моді. Проте сама по собі така мода є явищем корисним. Фраза “перехід економіки на інноваційний розвиток” стала своєрідним неологізмом у лексиконі політиків, науковців, бізнесменів та підприємців. Певна річ, це сталося тому, що інновації є вимогою сучасності. Вони характеризують найоптимальніший шлях розвитку всіх країн, які прагнуть забезпечити добробут населення не тільки завдяки наявності сировинних ресурсів, а й за рахунок інтенсифікації поглинання промисловістю (впровадження в життя) наукових напрацювань, зокрема створюваних об'єктів інтелектуальної власності, насамперед промислової, переважно винаходів та корисних моделей.

Слід зазначити, що сталого нормативного визначення терміна “інновація” немає. Кожен, хто використовує це поняття, вкладає в нього щось своє, спираючись на попередній життєвий і виробничий досвід. За сучасними уявленнями “інновацію” найчастіше визначають як нововведення в техніці, технології, організації праці та управлінні виробництвом. Тобто інновацією слід вважати не тільки матеріальне нововведення в техніці або технології, а й організацію праці та управління виробництвом із використанням як принципово нових рішень, так і вже відомих, але застосованих там, де їх раніше не використовували [1].

Інновації сьогодні — це не лише якісні наукові дослідження з наступними етапами дослідно-конструкторської розробки експериментального зразка і випуску серійної продукції. Це скоріше взаємодія нелінійного характеру між виробництвом, фахівцями з маркетингу та користувачами на шляху з'ясування попиту клієнтів та пропозицій постачальників.

Для сучасної економіки значущим є виробництво високотехнологічної продукції, а тому часто відбувається сплутування понять “виробництво, засноване на інноваціях” і “виробництво високотехнологічної продукції”. Високі технології — дуже важлива і впливова компонента технологічного переозброєння виробництв. Але в сучасній економіці межі між високо- і низькотехнологічними галузями практично стерті, тому що будь-яка галузь виробництва є наукомісткою.

Отже, на сучасному етапі розвитку суспільства головним в економіці, заснованій на інноваціях (знаннях), є не стільки створення чогось нового, скільки реалізація можливостей застосувати ці новації.

Тому суттєвою складовою економічного розвитку є використання у виробництві великого спектра об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ).

На жаль, як переконують статистичні дані та власний досвід, шлях винаходів та корисних моделей, розроблених науковцями, до виробництва є надзвичайно складним (за статистикою, використовують лише близько 1 % з них) [2].

Теоретично ОІВ є вагомою складовою сучасних ринкових відносин між суб'єктами господарювання. Механізм ефективного господарського обігу об'єктів інтелектуальної власності здатен забезпечити розвиток виробництва конкурентоспроможних товарів та послуг, стимулювати науково-технічний прогрес та відродження економіки України, навіть за існування кризових явищ.

Залучення ОІВ у господарський обіг сприятиме вирішенню комплексу проблем стратегічного розвитку підприємства та отриманню високих результатів в інвестиційно-інноваційній діяльності.

Слабке використання ОІВ в Україні пояснюється тим, що проблеми, пов'язані із втіленням інтелектуальної власності, вирішено не повністю. Ці проблеми стосуються:

- регулювання відносин при створенні ОІВ на підприємстві (законодавчо не визначено розмір авторської винагороди);
- придбання прав на результати інтелектуальної діяльності, створені поза підприємством (велика тривалість реєстрації ліцензійних угод);
- забезпечення ефективної охорони прав на ОІВ (слабка підготовка суддівського корпусу);
- комерційної реалізації об'єктів промислової власності як нематеріальних активів.

Аналіз зазначених проблем вказує на необхідність міцнішого зв'язку ОІВ із загальною системою управління діяльністю підприємства [3].

Управління ОІВ передбачає ідентифікацію прав на результати інтелектуальної діяльності та їх інвентаризацію, а також оцінювання вартості та постановку на баланс підприємства як нематеріального активу. До завдань управління слід віднести і комерціалізацію цих об'єктів та моніторинг результатів прийнятих рішень про ефективність їх використання.

При проведенні інвентаризації ОІВ необхідно оцінити доцільність обраного режиму правової охорони [4]. Під час інвентаризації з'ясовують, яку саме технологію правового захисту потрібно обрати, чи варто оприлюднювати розроблений об'єкт права інтелектуальної власності, чи слід віднести об'єкт розробки до комерційної таємниці або власного створеного ноу-хау.

Практика роботи Волинського державного науково-інформаційного центру (НІЦ) як осередку інфраструктури інноваційної діяльності в регіоні спрямована на активне вирішення проблем, що постають перед науковцями при реалізації їхніх розробок та перед підприємствами, які з'ясовують патентну ситуацію стосовно випуску власної продукції та цікавляться трансфером технологій.

Так, Волинський НІЦ на договірній основі оформляє заявки на будь-які об'єкти інтелектуальної власності, консультує з приводу правового захисту, укладає тематичні добірки, здійснює зв'язок у галузі трансферу технологій та проводить різноманітні патентно-правові дослідження, а також активно пропагує знання в галузі набуття та охорони прав на ОІВ, готуючи матеріали для теле- і радіопрограм під рубрикою "Грані науки".

На запити регіонального відділення Антимонопольного комітету України, митниці та правозахисних органів працівники Волинського НІЦ складають експертні висновки щодо порушення прав патентовласників, здійснюють процедури медіації в галузі патентних прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гусев В.А.* Инновационная реструктуризация промышленного комплекса Украины в условиях мирового финансово-экономического кризиса / В.А. Гусев // Проблемы и перспективы инновационного развития экономики в контексте преодоления мирового финансового кризиса : материалы XIV Междунар. науч.-практ. конф. — Алушта, 2009. — С. 264—270.

2. Наукова та інноваційна діяльність на Волині // Статистичний бюлетень Волинської області за 2009 р. — Луцьк, 2009. — С. 32, 53.

3. *Кужель Е.В.* Роль інформаційного та патентно-правового супроводу інноваційного бізнесу / Е.В. Кужель, З.В. Герасимчук // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — № 10. — С. 12—17.

4. *Близнец И.А.* Роль интеллектуальной собственности в условиях становления общества знаний / И.А. Близнец // Инновации. — 2011. — № 1. — С. 4—7.

Надійшла до редакції 10.01.2012

Кужель Э.В. Патентно-правовое обеспечение инновационной деятельности в регионе.

Освещена сущность патентно-правового обеспечения инновационной деятельности в регионе. Определены и классифицированы проблемы, возникающие в сфере охраны интеллектуальной собственности участников инновационных процессов при коммерческой реализации разработок.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, инновации, охрана интеллектуальной собственности, объекты интеллектуальной собственности

Kuzhel E.V. Patent and legal support of innovation activity in region.

The report reflected the matter of patent legal innovation activity in region. Problems in sphere defence of intellectual property for make commercialize scientific forming are defined and classified.

Keywords: intellectual property rights, innovations, intellectual property protection, intellectual property rights' objects.